

III. WAPEN EN VLAG

a. Wapen

Van oudsher heeft het dorp Udenhout geen eigen wapen gehad. Nadat in de jaren 1814 en 1815 aan de heerschappij van keizer Napoleon een eind was gekomen en de Nederlanden na het vertrek van de Fransen weer tot zelfstandige staat was geproclameerd, werd Udenhout een eigen gemeente. In de Staatscourant van 12 januari 1815 werden de gemeentebesturen uitgenodigd om aan de Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage een opgave te doen van de in de oude steden en dorpen gebruikte stads- en dorpswapens. Zo deze niet bestonden of niet bekend waren, mochten de gemeentebesturen wenssen bekend maken voor een eventueel nieuw te verlenen gemeentewapen. Op 20 februari werd deze uitnodiging nog eens herhaald, thans door de Gouverneur van de provincie Noord-Brabant. Op 19 maart 1815 berichtte de toenmalige Udenhoutse burgemeester J.C.F. Franckenberg de Proschlitz – tevens kasteelheer van de Strijdhoeve – aan de Hoge Raad van Adel „dat deze Gemeente nimmer eenig wapen heeft gehad”⁶⁹). Wat betreft de verlangens omtrent een nieuw gemeentewapen, verzochten de Udenhoutse bestuurders „dat hun een wapen mag worden toegestaan, daartoe, ter vereeuwiging der gelukkige omkeer van zaken, voorstaande de Nassauwsche Leeuw met het bijschrift Tandem triumphat 1814”⁷⁰).

Uit dit verzoek behoeven enige zaken een verduidelijking. „De gelukkige omkeer der zaken” heeft betrekking op het herstel van de Nederlandse onafhankelijkheid en de terugkeer van de Prins van Oranje-Nassau als soeverein vorst – later als koning – in ons land, nadat diens vader, stadhouder Willem V, in 1795 bij de komst der Fransen dit vluchtend had verlaten. Het Nassause wapen, gecombineerd met het onderschrift „Tandem triumphat 1814” (tenslotte overwint hij 1814) heeft eveneens betrekking op het herstel in meer dan de oude functies van het huis Oranje-Nassau, dat daarmee de overwinning behaalde op de 18e eeuwse patriottische stromingen, die de komst der Fransen en het vertrek der Prins in 1795 mede hadden bewerkstelligd. Met de Nassause Leeuw wordt bedoeld het oudst bekende stamwapen van het geslacht Nassau, vermeld in 1198, nl. een gouden leeuw op een blauw veld. Eerst in 1246 werden aan dit wapen de gouden blokjes toegevoegd, waarmee het veld is bezaaid. We vinden deze blokjes nog terug in het huidige Rijkswapen, terwijl de leeuw hierin een pijlenbundel met zeven pijlen draagt, dit als herinnering aan de zeven verenigde provintien uit de 17e en 18e eeuw⁷¹). Dit Rijkswapen werd vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 14 augustus 1815⁷²).

Het vanouds door Leeuwarden gevoerde stadswapen en de door o.a. Udenhout en Schelluinen in een vaderlandse bui gevraagde wapens vertoonden een wel zeer grote gelijkenis met elkaar en met dit Rijkswapen, zodat het in de praktijk tot verwarring aanleiding zou kunnen geven. De Hoge Raad van Adel besliste uiteindelijk, dat aan Schelluinen het gevraagde wapen kon worden verleend, dat Leeuwarden zijn oude wapen bevestigd zag, doch ter onderscheiding gekroond met een kroon, en dat Udenhout een wapen kreeg, waarbij de kleuren van het